

Varsko mot nazi-skremsler

Sosiolog Katrine Fangen roper et kraftig varsko mot det hun betegner som skremselsreportasjer om norske nasjonalister.

ARILD M. JONASSEN
JON PETTER EVENSEN (foto)

I to år har Fangen arbeidet i det hun selv betegner som nasjonalistmiljøet. Hun merker sterke utstøtelsestendenser i det norske samfunnet som driver miljøet i en mer ekstrem retning.

Konserten i Karlstad i Sverige i helgen, der mer enn 100 av disse norske ungdommene deltok, beskriver hun som et sted der nykomlinger befester sin nasjonalisttilhørighet og hvor grenser flyttes.

– Jeg ser absolutt farene med disse konsertene som rekrutteringssteder, inkludert samlingen på Hokksund i sommer, men mediadekningen fokuserer for mye på ekstremitetene.

– Er det derfor du ikke vil ta ordet nazist i din munn om dette miljøet?

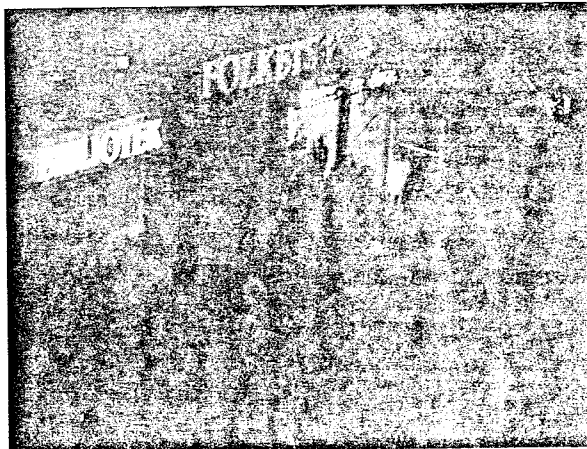
– Ja, fordi det stigmatiserer. Nazist er et ord fylt opp med meninger og få av disse ungdommene fortjener den betegnelsen fullt ut. Et slikt stempel kan bli til et selvoppfylgende profeti som jeg ikke vil medvirke til, selv om de ikke må ufarliggjøres, sier Fangen.

– Hvordan mener du miljøet skal takles?

– Møt dem gjerne med motforestillinger, ikke ekskluder dem fra samfunnet. Indignasjon og skremsler bidrar bare til å forsterke fiendebildet.

En del nynazist-nyheter» som

» Det er mange i miljøet som har motforestillinger mot militante handlinger. »

NYKOMLINGER: Unge gutter som aldri tidligere hadde vist «Sieg Heil»-hilsen, virket etterpå nesten forvirret over sin egen oppførsel, sier Fangen etter helgens konsert i Sverige.

» De mest moralske anti-rasistene er med på å forsterke den krigslignende situasjonen om innvandrerspørsmål. »

presenteres i norske aviser og fjernsyn, er «mediepakker» tilbudt av personer innad i miljøet for betydelige summer. Det kan være bilder «fra innsiden» før og under en politiaksjon mot miljøet eller «hjemme hos»-reportasjer med kjente nynazister. Etter det Aftenposten får opplyst, er det eksempler på at slike såkalt «eksklusive nyheter» betales med 10 000-15 000 kroner, mens andre medier holdes unna.

– Er norske medier med på å finansiere norske nynazister og nasjonalister?

– Det kan jeg ikke svare på, men mediene bør være forsiktige. Ofte kan det være et samspill mellom mediene og enkeltpersoner i miljøet i ønsket om å lage

skremselsbilder. Jeg mener slike bilder bidrar til å skjerpe stillingskrigen og er med på å legitimere grovere voldshandlinger. Det er vel så viktig med reportasjer som viser nyansene i miljøet, for å motvirke en slik selvforsterkende effekt, sier sosiolog Fangen.

Det er, understreker hun, mange i miljøet som har motforestillinger mot militante handlinger. Hennes erfaring er at de fleste i miljøet ikke har andre holdninger enn store deler av det norske folk. Hun mener også de mest moralske anti-rasistene er med på å forsterke den krigslignende situasjonen om innvandrerspørsmål.

For hvor dypt stikker nasjonalistenes meninger? Paradoksene er mange. De digger skamusikk som er oppstått blant svarte på Jamaica. Og de deltar i feiringen av krigerkongen Karl den tolvte, som i sin tid ønsket å okkupere Norge.

– Nasjonalistene humrer litt når jeg kommenterer dette med feiringen i Sverige. Det viktigste

for dem er å være sammen med mange av sine svenske venner og markere seg mot anti-rasistene, sier Fangen.

Hun mener det er farlig når mediene bringer påstander om at norske høyreekstremister må begå alvorlige voldshandlinger for å bli godtatt av tyske nynazister.

– Det er et eksempel på noe som kan bli et selvoppfylgende profeti.

– Risikerer ikke du å ufarliggjøre miljøet med dine uttalelser?

– Nei. Jeg går ikke nasjonalistenes ærend, men vil bidra til å snu stillingskrigen. For det eksisterer avgjort farlige strømninger der. Derfor må det føres en dialog fremfor den krigen jeg mener anti-rasistene bidrar til på en måte som nok ikke gavner innvandrerne.

– Det er blitt legitimt å støte nasjonalister ut av ungdomsklubber, i skolemiljøet og arbeidsplasser. De tør ikke ta T-banen alene av frykt for å bli slått ned. Det er en farlig utvikling som tømmer dem sammen.

» Jeg går ikke nasjonalistenes ærend, men vil bidra til å snu stillingskrigen. »

På konserten arrangert av «Vitt arisikt motstand» ved Göteborg natt til 1. mai i fjor opplevet sosiolog Fangen den aggressive gruppeidentiteten sterkere enn noensinne.

– Både den ekstreme symbolbruken, den enhetlige klesstilen og konsertområdet strengt bevoktede grenser, bidro til å understreke fellesskapet musikkerne og publikum i mellom.

– Rockemusikkens monotone og drønnende lyd bilde skapte en suggerende stemning. Ansiktene var enten alvorlige og stirrende eller direkte ekstatiske.

Da en av musikerne oppfordret tilskuerne til å delta i en

STIGMATISERER: Nazist er et ord fylt opp med meninger, og få av disse ungdommene fortjener den betegnelsen fullt ut, sier sosiolog Katrine Fangen etter å ha vært to år på innsiden av det norske nasjonalistmiljøet.

felles «Sieg Heil» var reaksjonen spontan. Unge gutter som aldri tidligere hadde vist «Sieg Heil»-hilsen, sto under denne konserten med utstrakt arm, lenge av gangen. Noen av disse virket etterpå nesten forvirret over sin egen oppførsel. De prøvde å forklare hvorfor de heilet, enda de ikke var nazister.

Aftenposten har de siste dagene fått oppringning fra bekymrede foreldre som har lest om Karlstad-konserten. Sosiolog Fangen har ingen standardløsning på hvordan foreldrene bør reagere, men nevner ett eksempel.

– En norsk ungdom havnet på glattecelle på tur med nasjonalistvenner i Sverige. Foreldrene reagerte med uttrykt sorg over det som hadde skjedd, men vendte ham ikke ryggen. Gutten fikk befestet sin tillit til familien selv om de var opprørt over hans nye livsstil. Sterke negative reaksjoner kan gi mer opposisjon og i verste fall brudd med familien, sier sosiolog Katrine Fangen.

Ap 25/9-95